

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Puncta Annua Provinciae Belgicae Anni 1606.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69662](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69662)

PUNCTA ANNA
PROVINCIAE BELGICAE

Anni 1606.

Vnquam alias per Belgium fedifudis Societas aut latius, autli-
tius; argumento sint Socij, quos
supra sexcentos septuaginta duos
recensuit. Ex his bis centum
& septuaginta duos in Sacerdo-
tum functionibus; in scholarum
munijs viginti & centum; in domestico opere no-
uem supra centum & quadraginta habuit occupa-
tos.

Ad hæc Societatis tirones omnino vnus supra
centum & triginta: Sacerdotes nimirum nouem;
internon Sacerdotes studijs humanioribus addi-
cendi septuaginta septem; laboribus domesticis
quadraginta quinque numerantur. Hos omnes vi-
ginti familiae diuino obsequio aluerunt.

Collegium Louaniense quinquaginta; in his Sa-
cerdotes quindecim, quorum duo cum alijs vigin-
ti duobus non Sacerdotibus Theologiam audiunt.
Tornacense 25. & ibidem Domus Probationis
numerauit vnum supra nonaginta. Collegium Au-
domarense triginta sex; Anglicanum in eadem vr-
be Seminarium duodecim. Duacense quadraginta
nouem. Antuerpiense excreuit ad quinque & quin-
quaginta; ex ijs tamen quindecim in literis huma-
nioribus recognoscendis perpoliuit. Hollandi-
ca Missio tenuit sex. Collegium Traiectense duos

& viginti. Leodiense triginta octo. Ipreuse viginti. Cortracense triginta quinque; accensitis duodecim, qui effluente anno studia humaniora recolare cœperunt, huc litterarum Seminario ex Antuerpiensibus translato. Brugense Collegium nutrit viginti sex. Gandense viginti duos. Duobus plures Vallencense. Insulense viginti octo. Cameracense vnum & viginti. Montese viginti sex. Bruxelense septem & quadraginta. Atrebatense viginti quatuor. Luxemburgense nouendecim. Bergense vno minus. E viuis excessere sex. In Societatem recepti septuaginta duo.

COLLEGIVM LOVANIENSE.

VT à sacris communicationibus ducatur exordium, ad has adeò multi sanctioris vitæ desiderio venere, vt nunquam fere plures, siquidem numerati sunt octoginta tres, qui tãto animi sensu, fructuque eas obière, vt multi dicerent, nihil in vita se percepisse vel vtilius vel iucundius, easque vniuerso mundo antepone. Nec illi solum, sed & Collegiorum præsides à nostris institutis alieniores tantam morum mutationem admirati, eas etiam inuiti laudarunt, disciplinæ legumque obseruantiam acceptam retulerunt Societatis industriæ. Ex his alij ad Religionem cupide euolarunt, alij ad animorum curam pietate bene instructi, cuius antea se vix vllum habuisse gustum confessi sunt. Sed præcipuus in excolendis Religiosis fructus enituit.

Sodalitia B. Virginis sacra numero pietatisque studio florent. Maius enim Sodales ducentos quinquaginta numeravit selectos, & in his multos sam.

mum penè Theologiae gradum adeptos. Ex eo varijs religiosorum familijs adiuncti complures: septem in nostram Societatem cooptati. Illud commemoratione dignum videtur. Nobilis Anglus hæresi imbutus à puero, posteaquam opera nostrorum eam eiuravit, sanamque doctrinam & salutis viam edoctus est; ecce, parentis litteris e vestigio reuocatur in patriam: verebatur improbus parens, ne ad auitam Religionem traduceretur. Dubius, & quid agat incertus, tandem redire constituit: sed ne prælidio destitutus quod eiecerat, venenum reforberet, ad Collegium festinauit, patronamque B. Virginem tanto adoptauit ardore, vt Patrum altarium nemo à lachrymis temperaret; tum maxime cum votiua precatione Deiparæ autoratus exultans gaudio dixit: In Domina mea transgrediar murum, nō timebo, quicquid insidiarum hostis faciat, quicquid admoueat machinarum: ita abiit Deo Duce, B. Virginis tutela firmatus.

Obijt morte iustus Lipsius editis operibus clarus, non vulgare huius Sodalitatis ornamentum. Vixerat Louanij annos tredecim, interim ad Deiparæ cultum ita propensus, vt sicut ab eo virtutis & eruditionis, sic merito cultus Dei matris exempla peterentur. Sacris exhortationibus ita pascebatur, vt omnes assiduitate superaret: ita legum obseruans, vt nihil religiosius facere, siue confessione aperienda peccata, siue sacra synaxis ad eunda, omnes denique perfecti Sodalium numeros accuratissime expleuit. Sed qui fuerit vir, in morte vel maxime claruit. Quasi illam præsentiret animo, simul ac in morbum incideret, illud extremum vitæ temporis futurum esse

esse prædixerat. Nec temere: ut enim morbo teneri
 cœpit, paucis diebus est mortuus. Feliciter sane:
 nam sub initium morbi, mirum quanta fuerit in sa-
 cris omnibus Christiano ritu procurandis sollicitu-
 do. Bibliothecæ, literarum, testamenti mirum silen-
 tium, nulla cæterarum rerum querela: sed vel taci-
 tus secum meditabatur aeterna, vel pijs de Christo
 Crucifixo, vel de B. Virgine colloquijs animum in-
 tendebat. Cum noster Sacerdos ad omnem curam
 in eam patronam, quam stylo coluisset & mente,
 collocandam hortaretur, languidis manibus no-
 sturnum pileolum capiti detraxit, iunctisque ma-
 nibus cœlum suspiciens; *Vtinam, inquit, mater om-
 nium, mihi his temporibus meis, sit mater. Ut au-
 tem hoc impetraret, litanias recitandas curavit,
 quas vna recitavit cum cæteris: in medio subinde
 insistentes, ut quieti eius consulerent, reuocabat
 ad cursum. Erat enim illi de Virgine sermo vo-
 luptati: quodque illam à primis annis coluisset ex
 animo, iam morituro maximum aiebat esse sola-
 tium. Monitus ut cum B. Stephano diceret illud:
 Domine Iesu accipe spiritum meum; Dico, inquit,
 Domine, dico cum B. Stephano: Domine Iesu ac-
 cipe spiritum meum: addiditque nonnunquam,
 quanta potuit vi, oculis cœlum spectantibus: In ma-
 nus tuas Domine commendo spiritum meum.
 Rursus cum altius cogitationi cuiquam inhæreret,
 rogatus quid mente volueret; Promissam, inquit,
 diuinitus laborib⁹ mercedem. An existimas opum
 gratia me fecisse quæ feci? Aliam mihi proposui
 mercedem: illa animo meo hæret infixæ. Denique
 facta dictaque eius Christianum Philosophum &*

verum Sodalē arguebant. Quoties Crucifixum rogavit sibi ad osculandum dari? quoties eum patientiæ Magistrum pro aspectu se audire testatur? hortantibus quibusdam, ut, de qua sæpe tractasset, Stoicam patientiam ostenderet; ista sunt, inquit, deliramenta stultorum, digitoque in Crucifixum intento, illa est vera patientia inquit: Domine Iesu doce me patientiam Christianam. Ut indulgentiarum particeps esset, vices iteravit dulcissima Iesu & Mariæ nomina fractis & intermortuis vocibus inter quas felicem animam edidit. Expiatam siquidem omnino credimus, tum sacrificijs (quæ si quando offerebantur à nostris exultabat) tum doloribus patienter ferendis, tum B. Virginis patrocinio, quam de æternitate decerrans sæpe invocavit: tum largitionibus & pijs legatis. Nam & græcam Bibliothecam Societati, B. Virgini pellitam vestem pretiosam legavit. Addo contemptorem eorum fuisse quæ hominum vulgus suspicit. Sapius inuitatus à Rege Gallia magnis opibus, & honorario mille nummum aureum & ampliori, ut in disciplina Delphinus ipsius Regis filius traderet, modestiæ causa excusavit, humiliori sorte contentus. Et hæc maiori Sodalitio memoria digna contigere.

Minus, quod constat è cætu Philosophorum, suos etiam fructus extulit. Nam plurimos Religiosos Ordinibus peperit, qui quadraginta numero, vel etiam plures definiri posse creduntur.

Est & aliud omnibus Sanctis consecratum, nec illud infrequens, numeravit enim septuaginta omnes ferè Sacra Theologiæ studiosos, qui vel Pa-

flora-

steralem animorum curam, vel Religionem cogi-
 tant. Magna flagrant in eo virtutis & salutis pro-
 priae & aliorum studia. Quocirca nonnulli opulen-
 ta beneficia vel deseruerunt, vel oblata refutarunt.
 It soliti sunt Nosocomia lustrare, villas, pagosque
 vicinos concionibus habendis, & rudioribus salu-
 tari doctrina instituendis, pramioque excitandis
 peragere. Duo praeterea ex ijs à Sodalitatis Prae-
 fecto designati sunt, qui collatam à voluntarijs pe-
 cuniam in egentes honestioresque pauperes singu-
 lis mensibus diuidant. In perfectioris vitae studium
 ita incumbunt, vt à Religiosis maiora non exigan-
 tur. Horam multi praeter attributum lectioni & e-
 xamini tempus, in pijs exercitationibus animi po-
 nant, & vni alicui vitio quotidianum bellum indi-
 cunt. Vesperii plures qui communiter habitant le-
 gunt ea, quae spectant ad incitamenta virtutum,
 tum colloquuntur: Eucharistiae Sacramento in heb-
 domade semel minimum reficiuntur: in eadem
 semel & iterum voluntariam inedia[m] suscipiunt:
 denique ad tolerandum pro Christo sic inardescunt,
 vt in ciliciorum, & flagellationum vsu cohibendi
 freno potius, quam incitandi esse videantur. Cae-
 tera quia longa sunt, praetermitto.

Missiones aliquot institutae. Distemium oppi-
 dum est quinque miliaribus Louanio distans, situ
 per commodum, ideoque hyeme militibus in hy-
 berna dimissis frequens. Huc excursum flagitante
 Senatu, in primisque Domino Praeposito nostrae
 Societatis amantissimo, cui etiam ipse Senatusque
 iunctis animis Collegium parant. Ad milites habi-
 tae Gallica lingua conciones, ad ciues Flandrica, tra-

dita Christiana doctrina mira negotiosis etiam diebus civium frequentia, & audiendi cupiditate.

Abest inde milliario locus miraculorū B. Mariae gloria clarus, cui nomen Aspricollis: Hic mira peregrinorum frequentia, à ducentis etiam milliariis venientium, suscepta votiva peregrinatione celebratur. Itaq; Dominus Præpositus, cuius proxime memini, Serenissimos Archiduces adiit, loci dignitatem exposuit & sanctitatem, nulla; re conseruatum iri melius, quàm si nostri cōfessionibus audiedis illic operam darēt: viros probos & eruditione præstantes esse debere, quorum fidei populi salus commendaretur. Pium studium laudauere Principes, & cum Archiepiscopo re communicata, vt è nostris duo mittentur à R. P. nostro Prouinciali impetrarunt, qui sua assiduitate peregrinos iuuarent. Est enim eorum tantus appulsus, plebeiorum, nobilium, & virorum Principum, ac pœnitentium, sacroq; conuiuio animos reficientium tanta frequentia, vt singuli dies feriæ quædam Paschales esse videntur. Est enim B. Virgo miserorum perfugium, quibus simul accidunt res aduersæ, vorū concipiunt, & leuationem sentiunt. Rusticū infestabat dæmon, furripiebat instrumenta quibus victum merebat. Erat ei filius agens annum decimum sextum, quo familiariter dæmō utebatur, cum eoq; mentitis variorum hominum formis colloquebatur. Nam vbi laterent instrumenta paterna, non sine tamen indicij mercede, modo aperiebat, modo furti vicinos insimulabat; inde iurgia nascebantur: tandem & filium in agro lateri patris adhærentem eripuit, nusquam vestigiū erat, licet matutino rore cuncta albescerent.

bescerēt: biduum frustra quærit Pater, mœstus domum redit; B. Virgini peregrinationem vouet, in viam se dat: ecce puerum redeuntē familia stupēte, dæmone loco, vnde subduxerat eum, restituente, varijs modis elusum, & frustra vt desertā paternā domo, se illi addiceret, sollicitatum. Interea reditus filij pater ignarus, pergīt quo intendebat: à nostro Sacerdote accipit cerei agni effigiem, vt suspendat e collo filij confessione expiati. Dum imperata facit, ecce mentiri formam desit mendacij parens, sed horrida specie obtulit se filio: verum vt ad sacram mensam accessit, liber à spectris euasit, & ad Aspricollem acturus Diuæ Virgini gratias contendit.

Sed & fraudes hominum, qui se malo dæmone affatos, seq; furere simulabant, detectæ: profanum carmen pronuntiatum, reliquæ in eam rem, & scopæ à fetis porcinis latenter admotæ, torqueri se vehementer, ciulatu, & incompositis motibus fingebar mulier: dissimulata res fuit, ipsaque ad illustrissimum Archiepiscopum cum viatico ablegata, quam male habitam dimisit.

Missi sunt ferijs Paschalibus & nostri Levvas, quod oppidum est in Brabantia finibus. Ibidem Galli milites in hybernis agebant, omni animi subsidio destituti: nullus erat Sacerdos linguæ peritus, nullæ conciones habebantur, quibus homines efferrati bellis, & duri ad Christiani hominis officiū flecterētur. Dictum est de immortalitate animorum, de hominis fine, de Sacramentorum necessitate, ad extremum coelestes iræ denuntiata. Principio auditores pauci, quia à libibus irretiti seipso expedire non poterant: mox amice compulsi, frequentes affuerunt.

fuerunt.

fuerunt, & paulatim ita sacræ concionis voluptate capti, vt vberes fructus sint cōsecuti. Nam ab ijs impetratum, vt inueteratū odium, & inimicitias, quarum causa multis annis sacra se communione priuarant, deponerent, confessione peccatorum non line lachrymis animos expurgarent, repudiarent concubinas, aliena restituerent, omnem iurandi licentiam præscinderet; quod & tanta facilitate fecerūt, vt in stationibus multam iurati, sublatâ omnes manu, vnâ voce decerneret: multa verò fuit quinque iterata recitatio orationis Dominicæ, pariterque salutationis Angelicæ, ante crucifixi imaginem, quam in singulis stationibus proposuerunt.

COLLEGIUM TORNACENSE ET Probationis Domus.

Vetus est castrum in Domo Probationis in antiqua urbis mœnibus, vulgo Gracculorū & Galab amœnitate sic dictum, quod quia erat à communi nostrorum habitatione seiunctum, cum hortulo, & cubiculis aliquot destinatū ijs fuerat, qui ad primam probationem, & exercitationes B. P. N. ventitant. A multis autem annis compluribus idoneis è numero nostrorum authoribus, auditi in eo loco strepitus & fragores varij de nocte. Visa nonnunquam spectra, quæ locum illum suspectum & terribilem reddiderunt. Ornatae plerumque mulieres visa de nocte, alias verò nudæ. Is qui tum erat nouitiorum magister, contempsit, eiusmodi falsas imagines turbatorum arbitratus esse tironum. Alias struagigantis vmbra quædam apparuit, & mox ex oculis aspicientis euanuit. Aliquoties expiatus est locus,

eus, sed non adeò cessavit infestatio; quin subse-
 quentibus annis iterum grassari cœpit, frequen-
 tius & omnia, maiori quam antea stridore com-
 plere. Anno millesimo sexcentesimo quarto, Sa-
 cerdotem quendam ibi dormientem suscitavit nō
 semel: discedens cubitum deposuerat in mensa ro-
 sarium, quod acceptum dæmon in abstrusum angu-
 lum cubiculi cōiicit, inde graui ac lento gradu pau-
 mentū cubiculi pulsans inambulat, precarios rosarij
 globulos putasses decurrere: tāto strepitu & strido-
 re alia ex aljs grana demittebat. Anno item subse-
 quenti Sacerdos alter, sacris commētationib⁹ dans
 operā, importunis laruæ huius eiulatus, & crebris
 nocturni spectri occurribus adeò agitatus fuit, vt ite-
 rata sæpe Iesu & Mariæ nomina inclamans, execra-
 tiones etiam quanta potuit vocis mentisq; cōten-
 tione addiderit, tergū insuper flagro diuerberarit,
 vt sic vel dæmonē à se vel timorem propulsaret. Af-
 firmavit idē sapi⁹ se conspicuum canē fuisse, vel fe-
 lem electo suo in cubiculum desilentē, ac se puncto
 temporis (occluso tamen cubiculi ostio) ex omni
 aspectu subducentem. Vertente anno millesimo
 sexcentesimo sexto, ob nimiam tironum aliquādo
 frequentiam diruta suprema veteris illius castri rui-
 nosa parte, exædificata sunt aliquot peropportuna
 cubicula, magno cum domus vsu, tum eorū qui ad
 primā probationē veniunt, commodo: tunc multo
 quam antē spiritu locus infestior, & certō inuisi-
 præsentia argumento tragædiæ telam orditur, sub
 horā vespertinā cum cubitū concessissent omnes,
 strepit⁹ videlicet insolitos & variū cōcitat murmur,
 nūc acri⁹ inambulat, nunc violēto vngularū attritu
 radis

radit ostia cubiculorum, cuius vlulatu personant
omnia, velut feræ, quæ caueæ includatur angustijs.
E nouitijs quidam experrectus est, qui vt pellulum
moueri, ostiumque vngulis impeti violenter animi
aduerrit, extimuit; & quod solent timore percussis
confugit ad preces. Deum Diuosque omnes inuocat,
Authorem metus dæmonem vi nominis SS.
Trinitatis remittit ad Magistrum Nouitiorum. Nō
parernequam, sed maiore quam vnquam seripit
gratissimæ molis in terram deturbatæ immanem
ēdidit fragorem. Hic arma iuuenis rapit, altera ma-
nu Deiparæ imaginem lecto affixam, flagellum, al-
tera, illam ptem t ore, hoc tergum diuerberans so-
cios inlclamat: surgite, inquit, Fratres, & fidentes
accedite, nihil hic quod extimescatis. Expergiti-
cuntur duo tandem & aduolant, vt Fratrem sua
præsentia, iunctisque precibus pauore iacentem er-
rigant. Inde recitatis litanijs ad Magistrum Nouiti-
orum se conferunt, a quo confirmati reliquum no-
ctis in quodam cubiculo transegere. Subsequenti
luce rumor hic totam domum peruagatus, multo-
rum turbauit animos. Ergo Magister Nouitiorum
frequentibus Auditoribus, iuuenem nocturnis
terroribus exagitatam, rei gestæ historiam iubet
exponere: qua intellecta ridet nimiam timiditatem,
dæmonis terribilia ijs præsertim, qui Dei esse
sunt obsequio mancipati, contemnenda demon-
strat: & vt ex omnium animis impressas imagines
& timorem expellat, ex D. Antonij vita dæmo-
nis imbecillitatem docet, Religiosos decere animi
magnitudinem atque constantiam, maiori que in
Deum fiducia esse debere, quam vt nocturnos dæ-
monū

monum rugitus exhorrescant. His erecti tirones aliquot petunt in castro pernoctandi facultatem, inter quos animosior cæteris Coadiutor quidam, pufillo aliorum animo reprehenso, se contra malos spiritus ducem fore, non alacrius pollicetur, quam exequitur. Audacter enim castrum introiens animo securo, altoque somno, cum reliquis ibi primam noctem exegit. Postridiè antequam lucesceret, ex domo petita decentiori veste, qua ad sacram mensam accederet, reuersus pedem castro vix intulit, & sensit omnia repentino strepitu commoueri, ambulationes concuti, striduloque murmure totam domum personare, subsistit, & admota lucerna cuncta penitus explorat, cum ecce visu horrendum animal hirci figura nigerrimi è turris gradibus in infimum castrilocum præceps deuoluitur. Tum vero perterritus ad Magistrum Nouitiorum regreditur, qui eum magno animo esse iubet. Inde sic excitatus & erectus est iuuenis, vt loco noua sacrorum carminum vi raunito, ereptum dæmoni imperium crederet: & repetita latinè, vt poterat, apud socios exorcissimi formula, dæmoni si reuerteretur hincapi obrufurum se, non minus lepide, quam constanter affereret. Iniquissimè tulit dæmon tantos iuuenis spiritus. Quamobrem sequenti nocte importuno pulsa ianuas impellit, quo omnibus suscitatis è somno, timideq; auscultantibus ad Coadiutorem, qui Ducem se contra spiritus præbuerat, sub horam tertiam matutinam omnis dæmonum vis conuertitur. Ostium primo violentius nequam impetit, pulsat frequentius, pessulum agit, simulat sese aperire non posse: iuuenis è lecto vociferari quis es-

set?

ser? quid vellet? ad Magistrū Nouitiorum mitteret
 ille contra pulsando ostio perseverare, & agitando
 pessulo: tandem cum iuuenis nominis Iesu & Ma-
 riæ vi pelleret à sese, summa vi in cubiculum irrum-
 pens omnia huc atque illuc discutit, laternam velut
 chartam complicat, vestē lecti itragulam, lecticā lo-
 co violento impetu dimouet, eamq; toga implicata
 ostio a se isimè alligat: fenestram in medium cubi-
 culi, vestem in horizontum proijcit, pendentem e fe-
 nestræ cruce thoracem relinquit, nihil denique, ex-
 cepta sacri Agni cera, suo non deturbat loco: tando
 sulphuris, nitriue grauis fœtor, & ingens quasi la-
 pidum fragor tragœdiam conclusit. Tantus strepi-
 tus & concussio fuit, vt labefactis fundamentis, do-
 mus tota præcipitem casum à culmine minitari vi-
 deretur. Alij qui ibidem dormiebant, celeriter ad-
 uolant, ad Fratrem prope timore exanimatum,
 dulcissimumq; Iesu Mariæque nomen iteratum sa-
 pius exclamantem, quem verbis & sua præsentia
 consolantur. Ille vix vilius solatij capax, adeo graui
 terrore perculsus erat, vt malum redundaret in cor-
 pus, tertioque aperta vena nē sanguinis quidem
 gutta manaret. Vt respirare per tempus licuit, mul-
 tō quam ante generosior, eodem in loco, exigere,
 si permittatur, totam hyemem constituit, vt resu-
 pto spiritu imbelles dæmonum conatus eludat. Au-
 dita hac tragœdia communi Patrum consilio, po-
 stridiè sacrum in primario cubiculo factum, deinde
 processio, per omnia cubicula & ambulationes in-
 stituta, in eaque delatum venerabile Sacramentum
 indictæ preces quadraginta horarum. Inter qua-
 mirum quantus in omnium animis excreuerit ar-
 dor &

dor & fiducia decertandi cum dæmone. Tanto spiritu fuit quidam incitatus, vt intempeſta nocte, nemine conſcio, ſaſtigiū ſolus conſcenderit, pronocariq; dæmones ad ſingulare certamen: deſcenderent modò & ſi quid eſſet virium liberè exerce-
rent, paratum ſe diuinaq; ope teſtum, tenebricoſæ poteſtatis furias, & inanes dæmonum ſibilos con-
temnere. Sed non ſunt auſi Principes tenebrarum cum filio lucis in arenam deſcendere. Puſi tandem victique, vt ſperamus, terga verterunt, quietem-
que nobis vel inuiti conceſſerunt.

Sed præcipuum nomen Societati peperit Mil-
deburgi vrbe Flandriæ in milites illic in hybernis a-
gentes labor impenſus. Eo namque ablegati ſunt
Sacerdotes è Probationis Domo, quorum primus
congreſſus fuit cum hæreticis quadraginta, vel cir-
citer, ad fidem conuerſis, duobus exceptis maiori
opinionis ſuæ pertinacia obduratis: quorum alter
Sacerdotem noſtrum prouocauit ad publicum de
fide certamen: ſed vbi deſcendit in puluerem, nihil
potuit, niſi ex Ariſtotelis Ethicis pauca depromere:
abſoluta verò diſputatione vel noſtris vel alijs nuſ-
quam apparuit. Edocti ſigno ad Angelicam Saluta-
tionem dato, genu flexo B. Mariam ſalutare. Pijs
tolloquijs, ab viti carniū ipsis Quādrageſimæ tē-
pore conceſſo, ſponte ſe abſtinuerunt. Iuramenta
magna ex parte ſublata, nemine cuiuſcunq; ordi-
nis cum iuraſſet propoſitam pœnā recuſante, mul-
tis etiam eam ſponte exigentibus. Reconciliatis
multorum gratijs, ortum eſt vnum de principatū
certamen. Anceps & ad componendum difficile
partibus obſtinatis, & factioſi nonnulli maiores e-

tiam admouebant faces. Nihil Sacerdotum (qui plurimum semper apud Hybernos valent) intercessione moueri, nihil religionem noctis, qua Christi passio recolebatur, ab impio furore cohiberi: iamque alter duorum cum tota cohorte, expeditis armis & tormentis igniuomis, hastisque obuersis alterum una cum socijs ex aduerso maturantem praestolabatur ad necem. Hora undecima noctis aduocati Patres, eo propè nudi conuolant, quorum tamen eos obsecratio, nihil commouit oratio. Iacens igitur alter ad pedes, flensque Christi Passionis memoriam proponit, commemorandisque verberibus & vulneribus, quæ Christiani ea nocte sponte acciperent, totius anni crimina vindicantes, adeò efferatos mitigauit animos, ut in terram abiecti duces inde vltro citroque in amplexus ruerent: quoque firmior esset fides reconciliatæ gratiæ, in oculis suorum Eucharistiam, pignus pacis, lacrimantes suscipere postridè. Leuata grauis etiam eorundem Hybernorum inopia, sumptis ab Episcopo Burgenfi, & quatuor membris Flandriæ acceptis commodato duobus florenorum millibus, quoad persolueretur militare stipendium, datis præterea à Comite Federico quadringentis florenis ad emendos sulphureos pulueres.

COLLEGIVM AVDOMARENSE.

VBeres animorum fructus Pauli Pont. Max. liberalitas attulit, cum Ecclesiæ thesauros aperuit fidelibus vniuersis. Numerata sunt sex eorum millia, qui in sacra æde nostra pane cœlesti reficerentur. Ad pietatem excitandam decretæ supplicatio-

nos.

nes quadraginta horarum, quæ magna populi celebritate peractæ, & vocum & omnium instrumentorum voluptate, multique testati sunt, se nihil unquam aut vidisse splendidius, aut audiuisse iucundius. Postremò imago B. Virginis Aspricollis de quercu ab Episcopo solenni ritu consecrata, populoque ad venerandum proposita. Excitavit illa Religionem multorum, ac liberalitatem: nec defuerunt adhuc populi benignitate votiui cerei, qui continenter arderent.

COLLEGIVM ANGLICANVM.

Multi magni ingenij & expectationis Adolescentes studia ob inualetudinem & immodicos calores naturæ suæ aduersos, intermittere, & regionem deserere coacti, hic tamdiu benignè diuersati sunt, donec ipsis alibi prou sum esset. Quidam è nostris Sacerdotibus pro fidei propagatione in magnum discrimen adducti, huc confugientes à nobis recreati sunt, & ad tutiora transmissi. Ex eo numero is, qui grauissimis laboribus exhaustus, & ita morbis agitatus, vt animam penè ageret, diligentia cura & charitate paucis hebdomadibus ita conuauit, vtridoneus esset ad conficiendum iter longissimum.

Duo de triginta, quæ Sacerdotes, quæ Laici, multique canitie venerandi, pro fide Catholica in exilium re carcere deportati, cum primùm vnâ accubuerent nobiscum, disciplinam domus eximiam, & exertitationes literarias vehementer admirati sunt. Horum qui natu maximus videbatur, tanta voluptate perfusus est, vt in familiam ascribi enixè contendere-

ret, existimabat enim se beatum futurum, si voto potiretur, & vitam apud nos terminaret suam. Idē paulò post incidens in morbum Collegiū hoc largis muneribus donavit, quasi Symbolo amoris sui. Eas laudes alij prædicabant, quas verecunda modestia scribi non sinit. Sed cum Domus arcana habent spectata & cognita, cum eos qui vix humanitatis lmina salutarunt, de quavis re nec præparata, nec meditata Græcè & Latinè (quod ipsum apud hæreticos, qui de cognitione linguarum gloriari solent, admirabile est) differentes audiunt, tum demum mirari non desinunt. Iam si Musicā spectes, voce & nervis, omnes ad vnum ferè canunt. nec est vllum instrumentorum genus, cuius vsum non percaleant. Quamobrem omnis ordinis, nationis, & Religionis homines, qui hac iter faciunt, populares, Nobiles, Legati Principum horum permoti gloria, prius vire discedere nolunt, quam hac ad ista visenda & audienda diuenterint. Neque satis mirari queunt Adolescentes alioqui doctos, & studio litterarum deditos, tot & tam variorum instrumentorum scientia præstantes.

Neque sunt minus à bonis moribus, & pietate laudandi; tanta modestia, tantum silentium hæc in Museo communi, siue conclavi, siue cubiculo, vbi ibi neminem putes: tam frequens Sacramentorum vsum voluntariæ vitæ asperitas, tam sancta contentio ministrandi rebus diuinis, v a Religioso vix aliquid maius expectes. Quare non est mirandum, si tam multi nuntium rebus humanis remittant, & ad accuratiorem vitæ normam se conferant.

Hoc anno præterea in solennia sacra, præcesque
vesper-

vespertinas consuetudinem Romanarum ceremoniarum induximus, quibus & rebus diuinis splendor additur, & iuuenes ijs exercendis pietatē multorum accendunt. Hinc sacra suppellex multum augetur, dum his permoti plures hac iter facientes in eam liberaliter conferunt. Hinc Nobilis Anglus inauratum calicem pulchrum & elegantem dedit. Mulier Angla Nobilissima per osissimam casulam argento intertextam, aliaque id genus ornamenta; alij vniuersum sacerdotis & altaris ornatum.

In familiam admisi mus plures viginti, nonnullos grandioris ætatis, & annorum penè triginta, qui relictis parentibus, spretis opibus, summis precibus huc se recepere, vt liberius Deo seruiant, & subueniant oppressæ patriæ. Et quidem adeo demissi & obsequentes sunt, vt obedientia, modestia, & obseruatione disciplinæ minimis etiam omnibus præstent. Alij contra minores sunt, quam vt per ætatem huius disciplinæ capaces esse videantur, sed visa inde, & nè vitio fortè nostro perirent, in communè cœtum ascripsimus. Ex his vnus, qui in fabulis Regi Gallie & Principibus datis, inter ceteros Anglos laudabiliter partes suas egerat, ab hoc vitæ genere magno fastidio alienatus, iter in patriam instituit, manifesto fidei periculo, sed incidit forte in quosdam Belgos, qui eum ad Collegium nostrum rectè deducunt, eo que ibi relicto susceptum iter persequuntur. Puer notatis & obseruatis omnibus, supplicauit in Collegium admitti, qui quia videbatur ingenuus, vnâ omnium voce in alumnorū cœtum cooptatus est, omninoque videtur missus ad gerendas, cum res magnas, atque præclaras.

Ex ijs nostræ Societatis hominibus, qui pene singulis annis ex Italia, Hispania, Germania venientes, ad tempus hoc in loco subsistunt, vt à longaitinerum defatigatione releuentur, & auxilio iuuentur, antequam vel aliò, vel in Angliam transeant, provinciam periculosam, grauem & duram, tres ablegauimus, viros doctos, & pios & ad munia Societatis aptissimos, duos in Angliam, quorum alter ceteris præficiendus est, tertium ad castra, cui mors paucis mensibus, quam qui est in hac vita, meliorè statim attulit.

Ex his Patribus qui nuper exularunt, hic commorantur duo, vtitasque Societatis functiones obeunt quorum alter, cum sit pietatis & sanctitatis gloria clarus, quid egerit, passus sit, lubet pauca ex literis eius ascribere. Ego, inquit, cum in arctissima custodia multis conuictijs & iniurijs exagitatus annum exegissem, repente à custodibus meis ductus è carcere, & in ripa fluminis, vbi nauis ad me & alios exules exportandos in exilium, parata stabat, positus sum: ibi licet frequentissimum vulgus in nos omne maledictorum genus petulantissimè non modo iactaret, sed lapidibus etiam appetere, tamen multi Catholici nihil horum veriti, sed quodammodo sui & suæ salutis oblitì, adeo fortes & constantes fuerunt, vt in cymbas, & nauigiola ingredienti nos ad nauem deducerent. Hæc licet parua, longiusque distabat à littore, tamen quot quot illo modo potuerunt, Ignobiles, Nobiles, tum viri, tum fœminæ, nobiscum eam conscenderunt, vt nobis valedicerent, & solum genibus omnes contingentes faustâ precationem acciperent. Cōplures

plures præterea viri insignes, ac matronæ summo loco natae Thamesim nauigarunt, vt nos salutarent, recrearent, & ad celerem nos reditum inuitarent. Viginti pene milliaria nostram comitati nauim, ad eius latus nunc blandè colloquebantur, nunc in ipsam egredientes vinum & alia necessaria inferebāt. Hæc de parte litterarum illius.

Mulier Nobilis diuturna febre iactata, nulla alia medicina, quam confessione peccatorum, omnino præter omnium spem & expectationem conualuit. Alius hac iter conficiens Ecclesiæ reconciliatus est, qui tantos inter confitendum sustinuit impetus dæmonis, vt respirare, interrumpere sæpius cogere- tur, tametsi bene validus esset atque robustus, sed consilio opportunisque remedijs ré perfecit magno suo gaudio, perfregitque vim dæmonis.

P. Henricus Garnettus apud bonos in Anglia decus & ornamentum nostræ Societatis, cum Londini ante D. Pauli templum ciuitatis maximum productus esset ad mortem, & in sublimiore theatro, ad maioris infamiæ notam ab hæreticis positus. Adolescens tunc mercator, iam alumnus Anglicani nostri Collegij, magna tum à se, tum à pia quadam matrona cupiditate incensus est, aliquid aut corporis, cui sanguinis ipsius Martyris auferendi, quod reliquiarum loco veneraretur. Atque vt desiderio suo faceret satis, industria diligentiaque perfecit, vt per mediam turbam ad ipsum theatrum e- traderet, vbi incredibili animi sui voluptate Martyris ipsius maximam partem factorum notauit, atque dictorum. Multis egit, inquit iste, Deo gratias, quod reseruatus esset ad obeundum genus hoc

mortis eo die quo memoria Sanctæ Crucis, cui fingitur
ximè semper addictus fuerat, recoleretur à Sancta
matre Ecclesia: quin etiam impense Deum rogauit
ut in ipso mortis puncto, vt nunquam pateretur
eam à corde diuelli. Nec irritas fuisse preces apparuit;
nam deiciendus è scalis ita brachia complicauit,
vt formam Crucis exprimerent, altera manum in
corde posita, & contra naturæ ordinem eandem fi-
guram, non solum vsque ad extremum spiritum,
sed etiam post mortem retinuerunt. Eo mortuo
dum carnifex, vt mos est, corpus in quatuor partes
in stramine diuidit, & partes easdem, capatque &
stramen in vas conijcit, subito cruenta spica cum
calamo dimidij pedis, in manum huius Adoles-
centis incidit, vnde vel quo modo cecidisset ignari
quam ille magno perfusus gaudio, religiosè ad He-
lam mulierem detulit, quam & ipsa pari honore ac
reuerentia inclusit in vas crystallinum. Tribus in-
de, quatuorue diebus ad eam salutandam vir bonus
& Catholicus venit. Huic illa pietosum quoddam
domi suæ pignus habere se dixit, eique videre cu-
pienti crystallo spicam inclusam exhibuit. Hic ille
intentis oculis intuens, quod prodigium, inquit
nihil enim video præter os hominis, & vultum. Ille
cum viro & eodem Adolescente, qui domi forte
tum aderat confestim aduolat, & ita sicur ille dixerat,
se ferem habere perspicit.

De hac eadem spica vir quidam gratissimus te-
stis quoque locupletissimus, ad P. N. Rectorem in hanc
sententiam scripsit. Vnum propè exciderat lectum
dignissimum, & ad aduersariorum dedecus, Deo
Patrisque Gratiæ gloriam sempiternam. Hic Londini

dini Matrona quædam proba & Catholica, stramen habebat ex ijs vnum, quæ sanguine Martyris tincta sunt, quod dum acriter intuetur, & amicis quibusdam suis religiose ostendit, animaduertunt in spica os & effigiem hominis, oculos, nare, barbam, collum, & in fronte crucem, ac stellam, tam accuratè expressa, vt melius nullo artificis penicillo quicquam adumbrari possit. Viderunt innumeri Catholici, viri, fœminæ, Nobiles, Sacerdotes, nec non & hæretici quidam, omnesque qui Patrem Grannetum norant, eum hac imagine designari perfectissimè dicunt. Vidit Legatus Hispaniarum, qui pro stramine voluit sexcètos aureos nummos persolvere. Vidi & egomet inter cæteros hisce oculis author harū litterarū, Deumq; in hoc opere summè laudandum existimo, qui facit mirabilia magna solus. Iam ad Regis aures & consiliariorum huiuscæ rei fama peruenit, sollicitique & anxij sunt admodum Catholici de illius thesauri custodia. Hæc ille.

Commemorat etiã idem Adolefcens nasci gramineam coronam in area domus illius, in qua captus fuit Beatus hic Martyr, & licet à pecoribus ibidem cætera depascantur omnia, illa tamen ab ijs nunquam attingitur, quæ res locupletissimis multorum & magnorum testimonijs est comprobata.

Expetita multis annis, sed varijs modis inopedita domum hoc anno Authore R. P. Prouinciali B. Virginis instituta Sodalitas, sed quia res aliter perficere non poterat, suadet vt omnes in eandem aggregarentur. Eò Collegium donauit eleganti B. Virginis Aspeticollis imagine, quam ipse met sub sacri-

imb

Ss 5

CIVITA

cium sollempnemque supplicationem deferens, in ara Academiae Studiosorum decenter admodum collocavit. Quae res adeo cunctos ad pietatem accendit, ut vesperi quando discedendum est cubitum, ab altari in qua ponitur auelli nisi cum dolore non possint: ac plerique sibi persuadent, quibusdam morbis quibus antea iactati sunt, ope B. Virginis magna ex parte liberatos, & breui omnino liberandos.

Diu multumque deliberatum est de sacello, ad confessiones Anglorum, maxime mulierum excipiendas, ad instituendos doctrinae sacrae milites, & alios hanc urbem transeuntes, exstruendo, nec ad hunc diem decerni quicquam potuit. Quis enim locus in tantis angustiis, ubi centum viginti degere reperitur: idem R. P. Provincialis vniuersam domum perustrata, quoddam aedificium designauit, quod nulli vnquam venit in mentem; inde extempore sacellum in honorem B. Thomae Cantuariensis eoauctore constructum est, altare positum, caeteraque omnia pro locorum angustia tam accommodata, ut sacrum omniaque diuina officia cantari possint, voce, neruis & organis. Angli repente frequentes, cum viri, tum foeminae conuenere ad audiendam rem diuinam, conciones, ad percipienda Sacramenta.

Quidam e nostris domesticis Natali B. P. Ignatii die, graui morbo inter sacras epulas releuatus est, cum se religiose & impense Deo & B. P. commendasset. Alius intestino graui molestia in alterum naturae locum descendente, profectus ad Asperum Collem, ibique se Deo & B. Virgini commendans, ita

ita sanus, & incolumis redijt, vt morbi vestigium non appareat.

COLLEGIVM DVACENSE.

Accessere quatuordecim Christi Domini Deiparæ, Apostolorumque statuarum secto lapide sacræ supellectilis additamentum, quibus multum illustrantur templi columnæ: singule septem pedum magnitudine, & artificio pereleganti visendæ. Præterea, insigni opere picturæ tres, quarum una quadringentis florenis, aliaque ornamenta, quæ vniversa quatuor florenorum millibus æstimantur. Proposita est effigies Deiparæ de quercu eiusdem Virginis Aspricollis, quæ magna supplicantium studio, donarijs etiam quamprimum coli cœpta est, et eius in dies cultus augetur.

Exitit in militæ quendam singulare diuinæ providentiæ, & benignitatis argumentum. Cum in exercitu perditissimam vitam egisset, omni flagitio coopertus, de sua salute desperans omnibus modis odiosam vitam sæpius conatus amittere. Aut enim in medios pugnantium gladios se coniciebat, aut adibat aperta vitæ pericula, quæ in vrbis obsidione in qua stipendia merebat, plura occurrebant: triginta nonnunquam, sæpe etiam plures è commilitonibus hostium telis in eius oculis & aspectu cadebant, solus ipse qui mortem quærebat, viam mortis inuenire non poterat. Deus enim, qui non vult mortem impij, oblati mortis occasionibus restitit. Tandem aliquando cœlum suspexit, & Dei clementiam, quam infinitis sceleribus irritasset admirans, O Deus, inquit, perire volentem non finis,
vt ad

vt ad frugem merecipiam. Itaque militariibus positis insignibus Duacum abuolauit, vitaque omnia summa dolentis animi significatione Sacerdoti nostro exposita, religiosæ militiæ se mancipauit.

Diua Virginis è Studiosis conflata Sodalitas licet maiori frequentia iam olim fuerit in duas diuisa partes, sic tamen exercuit, vt in tres diuidi necesse fuerit: vnã quæ Theologiæ & Iuris, alteram quæ Philosophiæ, tertiam quæ Rhetorices, & minorum facultatum Auditores complecteretur. Illa suprema centum quadraginta numerat, è quibus eam expetere quidam hac felici necessitate compulsus est. Iter faciebat cum Socio, quo repente morbo laborante, subsistere cogitur, & imminente iam morte per syluam latrocinijs infamem, & tum maximè infestam in viam se dare. Hic humanis destitutus prædijs diuinam opem efflagitat, vouet, si incolumis euadat, Sodalitati nomen se daturum: & ecce velut hostibus inuisus medios hostes pertransit, summoque omnium stupore, periculo creprus est, & voti reus, in Sodalitatem ascriptus.

Postrema Humanioris litteraturæ centum quinquaginta. Est & alia Societas, quæ Religiosos habet triginta quinque; aliæ omnium Sanctorum nomine è Sodalium B. Virginis florecollectas nam è viginti in Societatem ingressis vnus duntaxat hoc catu non fuerat.

Ea verò quæ est citium, primarijs centum & quinque viris constitit, qui Nosocomijs ad eundem reuocandis agris, hisque ad suscipienda sacramenta incitandis, componendis sua auctoritate discorsibus, egregiam nauarunt operam. Horum deniq;

tam utilis & fructuosus est labor, ut in vniuersam
ciuitatem redundare nemo non intelligat.

Scholæ frequentia, & Nobilitate flouerunt.
Theologicæ centū ferè; Philosophicæ habuere sex-
centos, aut non multò secus: inferiores circiter
quingentos. Effringendis ad probitatem horum a-
nimis, præter vſitatam Catechismi explanationem,
uarijs in Scholis, & Sodalitijs, Latinæ exhortat. o-
nes habentur.

Artium Magistri, quot antea nunquam, centum
& septuaginta quatuor facti sunt: & senſim exole-
uit illa opinio, qua ut quisque optimo loco natus ef-
fecit ita Magisterium maximè dedignaretur. Etenim
multorum primæ Nobilitatis exemplo, qui tum
superioribus, tum hoc anno Philosophicam palæ-
stram suis certaminibus publicis, ut priuatis orna-
uit, & nostra diligentia suam apud omnes ordines
obtulerunt dignitatem.

Octo ex eorum numero ad Capucinatorum cœtū
aggregati, triginta duo ad Societatem animum ap-
pulerunt, quorum viginti ad tirocinium sunt missi,
omnes corporis animique dotibus, etiam plerique
fortuna munere præstantes. Iucundiusne porro
nobis, an mirabilius toti Academiae fuerit specta-
culum, non facile dixerim; cum postridie suscepti
Magisterij quindecim lectis mi iuuenes in Torna-
centem Probationis Domum profecti sunt?

Nostros labores sibi probari luculento testimo-
nio declarant ciuitas: cum enim ad leuandas rei do-
mesticæ difficultates, subsidium Magistratus im-
plorassemus, vnaque nocis eum plures, ac potius mū-
tres Medicatibus Ordines, nobis solis octingentos
flore-

florenos annuos ad triennium liberaliter concessit.

COLLEGIVM TRAIECTENSE.

VNam & alteram Domum diu quaesitam, nunc tandem aliquando possidemus, hinc ad factam quam extruimus aptam & necessariam. Nostris autem deliberantibus, quis eius initium duceret, Illustrissimi Marchionis Spinolæ Catholici Ducis Exercitus opportunus in hanc urbem aduentus, omnem dubitationem sustulit. Nam à P. Rectore salutatus, rogatusq; num futuri templi initium facere vellet, ille facturum libenter se recepit. Quia vero festinabat, & exercitum ducebat in hostem, punctoque temporis maximarum saepe rerum momenta vertuntur, prætermisissis dramatis & solenniori pompa, Dux Marchio primum fundamenti lapidem, non sine gestientis animi significatione iecit. Cives quoque rerum aduersarum, & fortunæ tenuioris oblitto quoddammodo, conceptam inde lætitiâ suâ benignitate declararunt.

COLLEGIVM LEODIENSE.

VT à Parthenio ducam exordium, quidam Sodalis ut à probitate vitæ commendatus, ita mirabili quadam morte defunctus est. Cum graui diuturnoque morbo fuisset afflictus, canoete quæ supremum vitæ diem antecessit, eius cubiculum ingressi sunt frequenti numero dæmones terrore spectuq; deformes, omnesq; fere sedentes in equis. Ut formidolosus fuit eorum introitus, ita magnis animo terror iniectus est: maxime cum duo vel tria

obie-

obiecero crimina, quæ sese iam olim admisisse cognouerat. Sed magna vis est pœnitentiæ, ut qui recte peccatorum maculas deleuerint, in eius præsidio lateant atque tutela. Igitur postquam recordatus est horum, dixitque se omnia repetitis confessionibus expiasse, ita subito ex oculis turba omnis euauit, ut omnis animi perturbatio submoueretur. Nam succedere candidati, qui cœlesti sine dubio lumine circumfusi, ita recrearunt agrotum, ut iam particulam diuinæ lucis prægustare videretur. Cæteri quidem ex illo cœlestium numero, neque signum dabant, neque vocem mittebant, sed is, qui assidebat agroto, qui & Angelus Custos fuisse creditur, clara voce moriturum eum dixit eodem illo die, cum hora sexta iam instaret. Ille interpretatus horam quæ hyberno tempore diei postrema est, ut monitus erat, ita se parauit ad mortem. Nam Sacramentis munitus, ita rerum humanarum curis fuit solutus ac liber, ac si nunquam vixisset in terris. Fatigabantur omnes, qui aderant monendo & consolando, solus audiendo non fatigabatur. Sacerdos tem subinde respirantem incitabat, monebarque ne se desereret tali in re ac tempore, horam imminere, qua certo nuntio se moriturum acceperat. Crebriores interea preces iterabat, sed potissimum ad B. Virginem; identidem recitabat illam solennem Sodalitij formulam, quam memoria tenebat, atque ita diem exegit. Denique ut ante visis constaret fides, ea ipsa hora quam denunciabat Angelus, animam tranquillissimè capit agere, & imminente sexta discessit è vita. Mirati sunt quicumque viderunt agro-

tuta

tum, dicti veritatem atq; constantiam simulq; didicerunt quantum inter sit humanæ salutis rectè laudabiliterque vixisse.

Fossæ Leodij sunt immensa quædam altitudine depressæ, è quibus eruitur atra quædam ac lapidea, sulphureaque materies ad ignem aptissima, sed a quis semper infestæ. Iis igitur hoc anno subito erumpentibus, qui se eo demiserant, homines omnino centum oppressi, sequuta est viduarum atque pupillarum tota vix lamentatio: nostris authoribus excitati Sodales ad levandam miserorum egestatem: & qui locupletiores fuerunt, primum de suo tribuere subsidium, iidem ipsi deinde vicatim corrogauere stipem, magna omnium comprobatione & publico gaudio, ac inopiæ miserorum abunde prospectum.

Nec illud memorabile Religionis exemplum silendum puto. Erat imago Crucifixi in ponte domui nostræ vicino posita cuiusdam Sodalitatis imperis. Illam hæreticus homo non maledictis tantum, sed famoso etiam libello violarat. Nam congestis vndique deprauatisque scripturæ locis idolatriam Catholicorum notabat, & quod autem detestabile, Crucifixum idolum vocabat. Dominicus dies opportunus aderat, vium est P. Rectori ut concionator in æde summa, frequentissimo populo immane scelus, & minime ferendum in ciuitate Catholica grauitè accusaret, Magistratus omnes ad viciscendum incitaret, restituendumque honorem Deo debitum. Non iudicauit expedire tunc illius Ecclesiæ Principes, nec erat illo die commodum. Cum ergo diuixisset dies, qui conceptæ Virgini

gini sacer est, quo frequentissimo ciuium, ac Sodalium Conuentu Domus nostra celebratur, duo è Sodalibus ardentes faces ad Crucem vtrinque tenere à prima luce in vesperam. Peractis vsitatis ipsius parthenij cærimonijs, solenni pompa, ad pontem & Crucifixi imaginem processum est, & collectis vndique optimis symphoniacis, quibus abundat ciuitas, diuina pene symphonia data est. Nunquam antea Leodij in vlllo publico Conuentu, vel ciuium frequentia maior, vel pietas ardentior. Erumpebant ex oculis multorum lachrymæ, & quamuis acerrimum frigus vrgeret, & tenebræ; defixis in terram genibus, collucentibus facibus, maximo silentio horam orando traduxerunt. Cum cœtus ille dimissus est, faustæ precatio- nes & acclamationes auditæ, vocesque gratulan- tium, quando sceleris auctor proferri non posset, esse Deo debitum tamen honorem restitutum. Sed neque finis hic fuit, vrbis enim Pastor quidam pro- ximo Epiphaniæ festo die, cum ad Sodalitatem ve- niret, suos omnes duxit, qui easdem illas Cærimo- nias omnes instaurauit. Quod sane mirum fuit eo die, quo solêt more patriæ homines agitare cõuiuia.

Veniamus ad Scholas, fuit enim quoddam iu- uentutis nostræ facinus probatum ciuibus, vehe- menterque laudatum. Habitarant in nostra vicini- tate meretrices, annis fortè quadraginta, cum no- stro Adolescenti gratem fecissent iniuriam, tota ad vltionem vicinia cõuenit, facinus indignum cla- mitans, ingenuum Adolescentem à meretricibus tam indigne tractari. Illæ parietibus se tegunt, sed effracta securibus ianua, fit impetus in domum,

Ts

male

male & ipsa mutantur: iubentur si vitæ consulere
velint alio transmigrare. Illæ contra vim repellunt,
iactantque contumelias, sed aduenientibus tene-
bris res differtur in posterum diem. Cum igitur il-
luxisset, signo ad scholas dato, adsunt frequentes
iuvenes: tum illæ dispositis in puris hominibus eos
adoriuntur, sed facile paucorum imperum susti-
nuit frequentia multorum, atque propulsauit. De-
nique irritata iuuentus ante coërceri non potuit,
quam tota colluies illa, non solum vicinia nostra,
sed vrbe etiam esset eiecta. Nunc itaque latent illæ
meretrices in famulo loco vix extra urbem tutæ, scho-
lasque nostras meretriciâ vicinitate liberarunt.

Veniamus ad cætera. Ad mulierem phreneticam
Sacerdos vocat⁹ è nostris, hortatur vt Iesu Mariæque
nomen pronuntiet, & se crucis signo muniat. Sed
inanis est labor: habebat sacrum forte numisma
quod illi promisit, si vel Iesu vel Mariæ nomen,
quod erat impressum numismatis, proferre velleret,
quod subito mirantibus omnibus protulit, & si-
gnum Crucis formauit. Sed illud mirabilius, eodem
numismate suspenso de collo, redijt ad sese repente,
animoque sedato cum aspexit effigiem Iesu Mariæ
vtrinque impressam, vix fecit osculis & lachrymis
finem. Vt loqui potuit, vnde mihi, inquit, hæc ma-
go? Qui aderant, à Sacerdote, inquit, Societatis
Iesu, at illa: Seruabo, inquit, nam mihi salutem peperit.
Nec temere locuta est: nã paulatim cõualuit mira-
tib⁹ medicis, qui ab eius salute penitus desperarant.

Singulare verò quiddam in quo salus vniuersæ
ciuitatis inclusa sit, R. P. Prouincialis fecit. Dux Leo-
dio Princeps abfuerat, populo iustissima de causa,
magi-

magistratibusque vehementer infensus. Negabat in urbem venire se posse, nisi arbitrio suo multorum è potentioribus qui offenderant, capita cervicibus absciderentur, aliaque graua decernerentur cōsensu ciuium, ad confirmandā Principis auctoritatē. Senatus verò populusq; Imperatorijs sese priuilegijs tuebantur, nihil dignū morte cōmissum videri, nō esse Principis gratia priuilegijs derogandū. Grauis controuersia & ad tollendum difficilis, alieno præsertim tempore, cum Belgium bello flagraret. Non deerant qui libere defectionem loquerentur. Urgebat Princeps, nec consulis quidem licebat causam dicere. Sed illud Senatui populoque fuit longe acerbissimum, quod non Leodij, sed Hui vrbe proxima comitia celebrasset. Cum se despici Leodienses viderent, sic exulcerati sunt eorum animi, vt eò præsentius exitium vrbi imminere videretur, quò propius à seditioe res aberat. Neque deerant tali in re ac tempore, nouarum rerum studiosi, & (quod postea planum factum est) hæretici in speculis erant. Euocati passim multi viri magni nobiles & Ecclesiastici, qui suam auctoritatem interponerent, atque in primis ipse Nuntius Apostolicus, qui tum in Italiam tendebat è Belgio: frustra tamen omnium suscepti labores. Venit illis in mentem R. P. Prouincialis, quem sciebant multum valere apud Principem gratia: qui licet Insulis vrbe Flandrię vilitatis negotijs distineretur, vocatus officium tamen à se deesse noluit suis ciuibus. Igitur biduo magnis itineribus hyberno tempore ad Principem venit, arduumque negotium suscepit. Iusta erat ira Principis, nec ciuium videbatur iniqua

defensio, cum praesertim optimates vocarentur ad mortem. Perfecit hoc Pater, ut sua Principitque fi- de partes conuocarentur, ut cum utrisque coram agi posset: Sciebat enim quibus modis regenda tra- ctandaque essent Leodiensium ingenia, diu mul- tumque spectata & cognita. Dictis sententijs hanc eis mentem iniecit, ut errati veniam postularent & vitam. Princeps vero commemoratis offensionibus suis, animo flexus tamen ac fractus, omnia roganti- bus precibus dixit se velle concedere. Affuit his vni- uersa nobilitas, ijque qui ad arcem negotiorum causa venerant, omnibusque in Patrem familiaritatis ac humanitas Principis fuit visa iucunda. Ecclesiasticis, nobilibus, optimatibus nudo capite, solus operire iubebatur, quo benigne modestiae causa redi- fante, monitus tandem, ut, si obedientiam saluam vellet, imperio iubentis pareret. Unus ad Principem, inde ad nobilitatem, tum ad populum secedebat, eosque ad Principis tribunal manducebat, vnus loquebatur impetrabatque omnia: ac ubi Princeps agendas dixit gratias, quem Deus illo die velut pacis Angelum misisse videretur. Quid multa? omnino statuerat eo die Princeps non adire Leodium pressus angustijs temporis, eumque comitijs alibi expectantibus, victus tamen eiusdem precibus, eò se contulit recreaturus animos civium Leodiensibus antea nunquam latior illuxit dies, nunquam Princeps maiore civium celebritate acceptus, nunquam alias aequè latari visus est, neque tam beneuole ac familiariter vnumquemque appellare: quin etiam inuitavit ad cenam qui offenderant, & depositis animi doloribus celebravit

cum.

cum ijs omni hilaritate lætitiæque conuiuium. Sed hoc excelsi fuit animi & inuicti, sic iniurias condonare, vt nullam iracundiæ partem in se residere pateretur. Tam incredibilis fuit omnium lætitiæ cum Principe reconciliatæ gratiæ, vt centies morti vitam obiecturos pro eo testarētur. Taceo faustas acclamationes, & miram expectationem aduentus vtriusque in urbem: incertum enim est, vtrum ille populus se tanta celebritate effunderet, vt P. Provinciali bene precaretur, an vt Principi gratularetur. Nec inique tulit Princeps hunc alteri tributum honorem, imo lætatus eò magis, quo maiorem ad promouendam salutem populi nostris hominibus putaret auctoritatem. Postremo lætus hic dies ex S. C. relatus in fastos consulares, ad memoriam rei sempiternam.

De Missionibus vnum atque alterum subiicimus exemplum. Huum Leodio proximum est oppidum ad Mosam fluuium: vbi solebant cum ciues, tum Sacerdotes in templo cœnare, die Iouis cœnæ Domini sacro, tum verò temulenti, non sine multorum offensione domum redire. Instructâ cœnâ frequenti populo Sacerdos noster in concionem ascendit, cunctis rei nouitate mirantibus; curauitque non corpora, sed animos, ac sobrios dimisit, atque ita vetus illa cœnandi consuetudo, alieno tempore ac loco sublata est.

Est & Dionantum aliud oppidum ad idem flumen non infrequens: Catholici quidem ciues, sed vigilantissimus demon tres nefarios hæreticos, vnum medicum, alterum Ludimagistrum, tertium concionatorem, ad certam ciuitatis perniciem ex-

citarat. Fuit hic concionator monachus, postea vero fugitiuus. Hi tres ipsi, cum essent ad nocendum aptissimi, conspirauerant etiam inter se, quo melius & facilius cogitata perficerent. Noster Sacerdos, quâ priuatim cum ijs agendo, quâ quæ publice dicerent, agerentve inquirendo, fraudem patefecit eosque conuicit. Illi constrictam iam omnium conscientiam teneri machinationem suam cum viderent, relatamq; ad Senatum, turpi fuga prius elapsi sunt, quam vel comprehensi tenerentur, vel in exilium pellerentur. Hæreticos verò libros quos distribuerant, omnes retulerunt, & erroris sui veniam petierunt.

COLLEGIVM IPRENSE.

Hoc anno viam illam perduximus ad exitum, quâ Collegium à Virginum sacrarum domo seungitur. Pridie verò nouas Maïas ab eiusdem viâ latere iacta sunt fundamenta novarum scholarum, quæ nostris ædibus coherent magni studiorum commodo, & omnium nostrum gaudio. Aedificium verò non confectum quidem, sed tantum affectum, & non modo firmum, sed etiam elegans, ad quod perficiendum non modicam pecuniæ vim magistratus attribuit, ad quam liberalitas etiam vicinorum aliquot oppidorum accessit. Quod attinet ad templum, A. eius celebritatem auxit imago è quercu B. Virginis Aspricollis excisa, quam admodum Reueendus Antistes Domus S. Ioannis dedicauit. Socij verò dedicationis & ad ministrum fuerunt è Sodalitio maiore Canonici Sodalibus, antiphonas alternosque Psalmos à symphoniacis ex

eis ex oedeo canētibus. Instituta deinde supplicatio per ambitum templi, vniuersa ciuitate ad eadem nostram confluēte. Præbant discipuli nostri è minore Sodalitio bini, faces manibus præferentes: sequebantur è maiore primarij ciues; deinde Ecclesiastici tædis collucētes. Hos Symphoniaci vocibus alternis litanias B. Virginis Lauretanæ modulantes: tum pueri Angelico vestitu luminaria gestantes. Imminēbat his Præfectus ipse Sodalitatis, aureo pluuiali indutus, ipsam Deiparæ imaginē in serico puluino circumferens: postremº Antistes sacrā Eucharistiā in Hierotheca populo ostendens, quē nostri Patres & digniores ciues prosequēbantur. Expleta supplicatione ab eodē Antistite, dū canticū Te Deū, alternis organis, vocibusq; decantatur, in specioso pegmate, & in aurata quercu collocata est. Ea res magnum populi in Deiparam studium excitauit, & ad precandū in eadem nostram conuocauit, ad consequēdas indulgentias, quas Nuntius Apostolicus, ijs qui ante Deiparæ imaginem certis precationibus uterentur, antea impertiuerat.

Hic incitatus est Sodalis quidā è discipulis, qui grauioribus calculi doloribus torquebatur, vt antequam secaretur, profecturum se ad Aspricollē uerēt, cumq; vacationum diebus voto se liberasset, omninò sanus redijt. Accepti beneficij publicum instrumentum ad Aspricollem misit, quod ibidem afferuatur.

COLLEGIVM BRVGENSE.

NOuē hoc anno eiurata hæresi Ecclesiæ reconciliati sunt: ex his quidam dum fidei Catholice summam profitererur, tantam cepit animo

voluptatem, ut morbi cruciamentis liberaretur, & sensim viribus destitutus, ac Sacramentis instructus migraret in coelum.

Mahometricam superstitionem deposuit, & in Ecclesiam cooptatus est Turca, quem fidei mysterijs aliquot menses à nostris excultum, Brugensis Pontifex in aede solenni baptismo initiatum, etiam chrismate delibutum, confirmavit. Octo sequentibus diebus ad templum nostrum candidatus venit, & sacrificio interfuit cereum ardentem tenens.

Sacer Domini cruor, Hierosolymis à Comite Flandriæ istuc allatus, anno Christi nati millesimo centesimo quadagesimo octavo, religiose in D. Basilij aede servatur. Huic propinqua domus in eadem peste nocte forui o arsit incendio. Prodigij simile est, licet enim vicina tecta flagrarent, & flamma turrim sacelli attingeret, in ijs tamen insticit, neque est progressa longius. Interea civitas periculis magno timore quem sic auxerunt quæ servabantur in eadem vicina, pulveris tormentarj seprent vasa vel octo, ut vix vllus ad extinguendum incendium auderet occurrere, sed omnes uniuersa pend vrbis exitium metuêtes, in remotiora secederent. Sollicitus interea surrexit & (quod nunquam fieri solet, nisi turbulentis temporibus & defectione populi) de efferendis hisce reliquijs collocandis que in tuto cum primoribus Ecclesiæ consilium cepit, tū ad aedem nostrā velut securi simā deportavit, & in ara deposuit. Eo repēte nostri cōuenēre, & in pœcationibus, quoad occurreret incendio, religionem duasq; consequentes euigilarūt. Tertio demū die idē Antistes è tēplo multo lumine illustrato discipulis

sepulis pene cunctis faces ardentes gestantibus, sacrum pignus retulit, & magna solennique pompa, supplicatione ac celebritate reportavit, & in suum sacrarium restituit.

COLLEGIVM ANTVERPIENSE.

Paulus Schodæus quadragesimum in Societate agens annum, dies quatuordecim graui calculi cruciatus dolore, excessit è vitâ, posteaquam magna suæ in B. Virginem pietatis documenta præbuit.

Accessit ad ornatum templi Crux eximia, septingentis auri scutatis æstimata, septem pedum, materia pariter, artificioque visenda.

Respuerunt hæretici minimum viginti, quorum septemdecim errorem cum lacte nutricis suxerant, & in eodem consenuerant.

Dissidentibus quidem multorum animis restituta cõcordia, sed illa maioris videtur esse momenti. Duo illustri genere nati, & præstantes militari gloria, frequenti nobilium cœtu descenderunt in equestre certamen; ardentes irâ cohibere difficillimum videbatur. Ecce noster Sacerdos auctor pacis interuenit, & (quod omnes nobiles spectatores in admirationem traduxit) iræ temperauit modum, dimisitque certamen.

Nostris auctoribus B. Virgo Apricollis more suo multis est opitulata. Virginem copiosus humor alapsus, & collectus in oculo in discrimen vocauit, vespere se voti religione obstrinxit, & salus est oculo restituta postridie.

Primarij cuiusdam vini filia, quartum agens æta-

Tt s tis

tis annum, quasi quadam paralyfi & omnium pene
 resolutione neruorum affigitur, gemitus eiulatus-
 que continui parentes exanimant, adhibent fomen-
 ta quæ possunt, remedium in facienda medicina
 nullum vident, ambo pro ea vota suscipiunt, qui-
 dam ad Aspricollem iterum ac tertio ad hæc exsol-
 uenda mittuntur, tertium iam exsolutis puellare-
 pente sanam se confitetur. Sciscitantibus ex eare-
 recuperatæ sanitatis modum, respondet illa, aduenisse
 se nocte matronam nobilem honesto decoroque
 habitu, ac hilari vultu, qualemiter perfricantelatus,
 doloré celsisse de corpore. Chirurgus ad ægrotum
 vocatus, venenum ipse vna cum famulo hausit im-
 prudens; obit famulus, paulatim & ipse tabe consti-
 mitur, medicus non diuturnam illi vitam pollice-
 tur, propterea quod lingua esset emulsa radicibus &
 intercisum operculum, quo tegitur ostium asperæ
 arteriæ, ne si quid tibi forte in eam incidere, impe-
 diatur spiritus. Ergo morbo languidus expallens,
 macieque corpus extabuit: mortem præsentem vi-
 det, viaticum ad emigrandû ex hac vita comparat.
 Hominem Sacerdos noster adit iacētē excitat, ad
 vota B. Virgini Aspricollis pro salute faciendâ hortat-
 tur, ligneamq; effigiem ex eiusdē quercu porrigit
 quam auidè amplexus & in optimâ spem rei melioris
 adductus, votum concipit: ecce suus ori color red-
 ditur, membra diuturno morbo debilitata pri-
 stinum robur accipiunt, & omnia lo-
 quendi instrumenta fir-
 mantur.

MISSIO HOLLANDICA.

Annus hic ob frequētes proditorum infidias, non tam laborandi quam latitandi materiam dedit. Ergo huius initio, prodito à quadam perfidiosa muliere Catholica nostro Sacerdote, is cui erat talis cura mandata, cum Administris suis in domum, quo Catholici non infrequentes conue-
nerant, armatus inuasit. Inquiri Sacerdotem, materfamilias eius saluti consulens, prodit conuen-
tum, in quem nondum ingressus erat, vt haberet interea latendi opportunitatem. Eo non inuento fremit, refert in tabulas omnium qui aderant no-
mina partim vera, partim ficta. Sacerdos interea morbo afflictus se subducit, & in domus tectū eua-
dit rei euentum præstolans. Ascendit ille superiora cubicula domus, magnam pecuniæ vim sperans capto Sacerdote, sed incidit in quendam iuuenem optimo loco natum, & audacem, grauiterg; com-
minantē nisi periculo maturè se eripiat, gladio trās-
fossus iri. Inde timore perculsus petijt descendēdi facultatem, quam facile impetrauit, Sacerdotē fuga elapsū existimans. Neq; hic conquiescit, per op-
pida et vicina querit Sacerdotem, prodenti nō exi-
gua merces promittitur. Sed paulò post infelix ille, facta cæde, omnibus inuisus eiectus est è patria, gra-
uiori pœna multandus nisi hæreticus fuisset, sed ta-
men ne sine fructu annus abiret, laboratum est. Ita-
que multi cuiusvis ætatis homines ad baptisimi, & confirmationis & pœnitentiæ sacramenta venerunt, atq; in his nonnulli decrepiti senes, qui sine confes-
sione, volutati in cœno vitiorum ætatem exege-
rant,

rant. Alij reuocati ad Ecclesiam: alij legitimo matrimonio iuncti: ij verò, qui se cœlesti pane refecerunt quamplurimi.

COLLEGIVM CORTRACENVM.

FRater ex ijs qui domesticis operibus addicti sunt, morte nobis ereptus est: qui cum videret Paschalibus ferijs inaudita ventorum vi, magnum tecto Collegij damnum illatum, cum diuacuisset languidus, officijsque membrorum destitutus, erexit animum, & domum feliciter restaurauit. Opere perfecto, inquit, quæ pro virium debilitate præstare potui, eorum nihil à me defuit. Inde se præparauit ad mortem, & paucis diebus magno cæteris ad virtutem incitamento est mortuus.

Hoc anno litteris humanioribus repetendis institutum est nostrorum seminarium, liberalitate honestissimæ Virginis Mariæ Smits, quæ mortua matre in id mille quadringentos florenos annuos destinauit. Eius autem parens Pater Nicolaus Smits à multis annis in Societate nostrâ vitam degit. In eo duodecim iuniores à tribus magistris instituuntur; plures etiam expectantur.

Omissis vsitatis templi laboribus, pauca quædam alia breuiter exponemus. Adiutus nobili quidam loco natus, & ad meliorem frugem receptus est. Priusquam ad id bellum proficisceretur, in quo stipendia meruit, vt erat optimâ patris disciplinâ instructus, ita salutaria quædam præcepta ab eodem accepit quotidie, vt Beatam Virginem pie & religiose

religiose coleret, si à periculis esse vellet immunis
& liber. Quamdiu paruit optimi patris monitis,
vñs est rebus secundis, posteaquam memoria
dilapsa sunt, omnia membra debilitata solitum
officium negauerunt. Ingemuit ergo culpamque
tacitus agnouit, Deum iustas à se flagitiorum pœ-
nās reposcere non ignarus. Insequenti nocte cum
propter domus angustias, sub tecto quo scalis
ascendebatur, cum eoque duo famuli, Centurio
vero in cubiculo inferiore dormirent: Visa quæ-
dam acriter eius mentem sensumque pepule-
runt. Cernebat in somnis matronam in monte
pulchrè eleganterque vestitam, ipsum se indicio
manus ad sese vocantem. Illico tantæ matronæ
vocantis imperio parendum cogitauit. Itaque dor-
mientibus famulis, surgit è lectulo, qui antea of-
ficio membrorum vñ non poterat, quique nec
descensum aut scalis nouerat, per easdem bene
angustas periculosasque descendit. In inferiore
loco constitutus ad sese redijt, vbinam esset igna-
tus, gemebundamque vocem misit, quam au-
diens Centurio, qui iacebat in lecto vicino, famu-
los exclamauit, agrotum eis commendans. Illi
experrecti citato gressu lectum ad euntes inde ab-
esseprehenderunt, & ex gemitu quem edebat,
in inferiore loco esse cognorunt. Eodem confe-
ssim properant, & ecce repente sanitas ei restituta
est, quam gratiam Beatæ Virgini acceptam re-
tulit, quam per quietem antea matronæ forma
ac figurâ viderat. Quamobrem solito more debita
reuerentia & cultu prosequutus est, eique inte-
rim cuncta prosperè feliciterque euenerunt. Sed

Paulo

paulò post (quæ est humana fragilitas) eiusdem & beneficiorum eius cum cepit obliuio , præcipitemque se dedit in omne flagitium , atque omnibus sceleribus notatus aliquot annos dum viuit , in idem recurrit incommodum , seque immemoris & ingrati animi crimen luere secum cogitat. Rursus eius opem implorauit , atque iterum recuperauit sanitatem , & nunc restitutus in viam virtutis , piam ac religiosam vitam degit.

Alius velut alter filius prodigus , desertor parentum & patriæ , vitijs omnibus habenas laxauit , sed Deo patrique reconciliatus ad meliorem frugem redijt. Alius in detestabilis voluptatis coeno diu volutatus , aliud scelus adiecit , dæmoni animum deuouit : continenter ad sese tres menses allicere frustra conatus est : honorem quem specie ipsa venerabili Sacramento , & imagini Beatæ Virginis exhibebat , mente & cogitatione transferebat in dæmonem : eum inuocabat , chirographum suo inscriptum sanguine ei frequentius offerens sed Deo vetante dæmon non comparuit. Hoc admiratus , diuinitusque permotus , & flagitium detestatus , ipso sacro Beatæ Virginis die , totius vitæ à se rationes exegit , & à morte ad vitam excitatus est.

Mulier nocte media pium libellum legerat : oculis postea conuiuentibus & imaginibus earum rerum , quas legerat , animo impressis , cubitum discessit : è somno excitata cubiculum cœlesti quodam lumine collucere vidit , visionem admirata
 magnaue

magnaue voluptate perfusa, acrius & ardentius virtutis studium suscepit.

Beatae Virginis Sodalitium suos fructus extulit. Aliquot honesti pagani, huius instituti Sodales, dum ad locum habendae congregationis veniunt, modo hos, modo illos è cœno peccatorum educunt, & ad poenitentiae sacramentum adducunt. Dum ordinatim domum redeunt, ac pijs rebus inter se colloquentes, in seipsos obuiorum ora conuertunt, ab ijsque ridentur, tum in ipsos ab alijs, qui in cauponis potitant, conijciuntur sales, latiores & acriores in studio pietatis existunt, communique omnium consensu & fama maiores in excolenda Domini vinea labores, quam ipsimet pastores suscipiunt.

Nonnulli consilio nostro Beatae Virginis opem senserunt. Mulier in primis lapsu crus graui offenderat, ante imaginem Beatae Virginis è quercu Aspri collis factam precata, temporis puncto sanitatem recuperauit, omnesque in admirationem rei nouitate traduxit, & Beatae Virgini gratias egit.

Cuidam defluens humor ita fauces praecluserat, vt nihil cibi nec potionis in stomachum posset illabi: imaginem eiusdem Virginis contemplata, ita secum cogitabat: Egone, ô Maria, digna cui tantis in doloribus & angustijs opitulere? Da quod potes & iube quod vis. Vix hæc precata, confestim omnis humor abscessit è faucibus, & in terra in qua afflicta iacebat, læta surrexit.

Puer calculi doloribus, sensuum & linguæ

vsu

vsu priuatus erat: sed aspectu similis imaginis, litigua & sensuum vsu momento temporis restitutum sensit.

Medicus fauces graui humorum copia sensit occludi. Sanitatis nulla spes erat, nulla ratio transmittendi cibi in stomachum; cumque humanum deesse videret auxilium, confugit ad diuinum, votum B. Mariæ Aspricollis à se vel ab alio soluendum nuncupauit, & momento temporis vis morbi se remisit, pulso humore cibum sumpsit, & B Virginis opem conualuit.

COLLEGIVM VALLENCENSE.

F Vnestus hic annus ob immaturam P. Bernardi Oliuerij mortem fuit, vtpote quem Collegij huius auctorem & conseruatorem magni doloris sensu eluximus. Habuerat hic sacras ad populum è superiore loco conciones ipsos vndecim annos, dominicis, festis, singulisque ieiunij verni diebus, salua eiusdem ieiunij lege, inuictus à labore, nauans operam hominibus ad verum Dei cultum pietatemque reuocandis. Illud inprimis constat, vix vllam esse in hac vrbe familiam nomine pietatis illustrem, quam non instituerit, educarit, fouerit. Quare non tantum domus nostra defleuit, sed cum luxit omnis ordo, desiderarunt eum summi, medijs infimi, tantoque ardentioribus votis, quanto sperabant certius grauioris iam prouinciæ administratione perfunctum, breui restitutum iri. Itaque vt renunciata mors ciuitati fuit, publico Senatus decreto iusta sunt persoluta. Parentarunt ei quoque priuati,

uati, & quem viuum dilexerunt, mortuo lachrymas, sacrificia diuina & preces impēderunt.

Excursum est cum in varia loca, tum in oppidum, in quo nostri iam pridem ad sacras conciones aditum patentem saepe quæsierant, sed prohibiti semper à Canonicis affirmantibus, è Societate neminem in æde sua vnquã è suggestu ad populum verba facturum. Decanus nobis beneuolus cognita obstinatione multorum, pium artificium excogitauit. Captrauit tempus idoneum, in confessum Canonicorum ingressus, cum abessent ij qui nobis acius obfistebant, in eo que retulit de concionibus à quopiam è Societate habendis sacro augustissimo Corporis Christi die, & cæteris eius feriis; probarūt omnes. Prima concione frequentissimo populo habita, præsentibusque qui nobis aduersabantur, quærit ex aduersarijs Decanus, quid de Societatis concionatore censeant. Illi probare, commendare, errorem suum sinistramque de nostris opinionem ponere, velle insuper atque optare vehementer, vt in eo templo cœptum opus prosequeretur, confiteri se non admissuros alium per eos dies oratorem. Itaque per eas ferias ante meridianum tēpus institutionis augustissimi diei festi, explanationi, pomeridianum Catechismo & Sacramenti pœnitentæ explanationi datum.

COLLEGIVM GANDENSE.

IActa sunt noui tēpli & illustris fundamēta, magno omnium ordinum concursu, faustisque acclamationibus, vel ob id potissimum, quod in fundo nefarij cuiusdam hærenici essent posita, cuius

Vu

studio

studio & opera multa antiqua iam olim in hac urbe sunt diruta.

Puellam ætate & annis duodennem cū parentes hæretici nostris rationibus institutam, per summam iniuriam in terras perduellium essent abrepturi, sic ea animum obfirmavit, vt in nullam partem nec minis nec precibus, nec lachrymis, quæ ad mouendos hos animos solent esse potentissimæ, impelleretur, adeo pertinax fuit, vt egestatem ignotis in terris opibus opulentissimæ domus suæ anteponere, & ne grauius ætati periculum (quod iuste timeri potest) crearetur, in Monasterium confugit, expectans diem votis nuncupandis idoneam.

Septem vel octo hæretici ad auitam Religionem traducti. Hic prodigij quiddam pene simile commemorandum putauit. Ob latrocinia damnatus hæreticus ad crucem iam ducendus erat, omnium diuinarum rerum ignarus. Nihil prætermisum quo ad peccata expianda posset adduci. Instat moriendi tempus, obstinatus tamen persistit. Ab eius salute desperatum videbatur, cum ecce subito affuit Deus, atque ita superbum & pertinacem fregit, vt ad pedes Sacerdotis caderet, auresque præberi scelera sua confitenti benigne postularet. Sacerdos ergo pœnitentem complexus, totius vitæ crimina excepit, purgatumque sacro viatico instruxit, ac demū, vt creditur feliciter vitam clausit.

Difficilis cum Nobili matrona fuit & diuturna luctatio. Olim à Catholica fide ad sectam Caluinianam transfugerat, & quo maiori ætate consilioque nostram fidem abiurarat, eo pertinacior, in eius conuersio-

uersione fuit ponendus labor, multos dies quæcū-
que studia, quæcumque officia debebantur eius
saluti præstira sunt, sed nullo fructu. Vicit tamen
aliquando Deus. Nam cum argumentis conuictam
sæpius noster videret, neque veritati cedere, hac
eam voce compellat. Age Domina, aude, si confidis
tuæ fidei quod me dicentem audieris: inferis om-
nibus furijs me deuoueo, luciferoque mei corporis
potestatem facio, si fidem mētitam ac falsam tueor.
Abnuit illa, adeoque vox ista noctes aliquot in sō-
nes attulit fluctuantemque iactauit, vt auctore Deo
victa, præsentē curiæ Ecclesiasticæ Iudice, perfidiam
suam eiurarit.

E Missionibus libet vnū modo exemplum com-
memorare, ad acuendam deinceps nostrorum pru-
dentiam. Deprehensus vir quidam, non infimæ
sortis, qui sæpius perhumanè salutatus nunquam
resaltitauit. Hac igitur noster suspitione perculsus
est, aliquod scilicet inueteratum in eius animo vul-
nus insidere. Opportune hominem occupat, omnia
studia, omniaque humanitatis & amoris officia
promittit. Hic ille defixus admiratione simul ac be-
nignitate victus, paulum mutauit animum. Sermo
bene longus producitur: videris, inquit, Sacerdos,
alienus à nobis. Plane, inquit, ille, Pater coniecisti,
iam enim annis triginta & amplius vobis inimicus
atque infensus fui; grauisime enim & impruden-
ter à vestris in confessione increpitus sum, atque
dimissus, ac licet me fontem agnoscerem, non ta-
men negabam me pœnitentem. Nudato vulnere
noster medicinam facit, multis nostrum institutū
docet, aurem confitenti præbet, discussisque ex a-

animo totius vitæ sordibus, hominem dimittit oblitum doloris sui.

COLLEGIVM INSVLENSIS.

ANno superiore Senatus insigni munificentia, & magno in Societatem benevolentia argumento, locum ædificando Collegio non modo concesserat, sed etiam ære publico exiruum dum susceperat. Hic autem annus tam domicilij quam templi iacta fundamenta conspexit. Non vno tamen eodemque tempore inchoata sunt, sed gemin^o hac in re magistratui labor accessit, & geminata celebritas geminauit lætitiã. Peperit hunc laborem Pontificis Tornacensis infirmitas, cuius opera ad loci templo designati consecrationem nobis erat necessaria. Itaq; dilata consecratione iactus est primarius domicilij lapis, ab Illustrissimo Domino Comite de Anappe Insulensis Vrbis Gubernatore, cui vices suas delegarat Serenissimus Princeps Albertus Archidux Austriae, qui sibi gloriam hanc reseruarat. Interim cum alterius loci cõsecrandi tempus extraheretur, & Antistitis inualetudo templo moram afferret, impetrauimus ab eo alterius opera vtendi facultatem, exciuiusq; Arebatensem, qui summis beneuolentiæ indicijs rem totam ad exitum perduxit. Locus erat vndique peristromatis, versibus, emblematisq; ornatissimus, ara splendidissimo peripetasmate, cæterisq; ad sacrificiũ necessarijs decorata, mediũ tenebat locum, quam cingebat magistratus sedilia appositè, concinneq; distributa, vt impetus irruentis populi facilius frangeretur. Ecce dum personat omnia, vocum neruorum, tibiaum cantu,

cantu, & tubarum sono, iacitur fundamenti lapis ab eodē, qui domicilio initiū fecerat. Postea circumfusis vndiq; turbis ab Antistite solennia sacra peraguntur: ad circumstantem populum Sacerdos è nostris concionatur, laudatq; Magistratum, & eius operam optime collocatam docet.

Sacram templi supellectilem auxerunt primum argentea candelabra sex, alia ab illis quatuor, quorum anno superiore fecimus mentionem, deinde argentea lampas pensilis, mole artificioque nobilis, aliaq; ornamenta. Postremo è quercu B. Virginis Aspricollis imago cultu exornata magnifico, sed illustrior indulgētis à Nuncio Apostolico, Archiepiscopo Cameracēsi, & Tornacēli Antistite datis, populi frequētia, & quotidiano concursu percelebris.

Quatuor hæretici, rationibus argumentisq; conuicti deposuerunt errores, & fidem professi sunt, deletisq; totius vitæ maculis, ad bonorum cœtum aggregati. Sexaginta & eo amplius in medijs hæresibus nati atq; educati, quiq; in tantis iacebāt ignorantia tenebris, vt nullum numen, nullam Religionē esse crederēt, Christianis dogmatibus instructi, discussa caligine lucem viderunt, & nunc vitam Christianis hominibus dignam viuunt.

Anno vertente dum Hyberni in hybernis agerent, utilis fuit ad illos & gratus noster aduētus. Diuini Numinis in eorū animis excitatus timor, sublata libidines meretriciæ, concubinæ legitimas nuptias partim inire compulsæ, partim è communi Societate excedere. Quos hæresis excæcarat, omnes lucem vidēre, si duos è numero viginti trium bubones demas, qui tenebricoso suo lumine delectati

Vu 3 animo

animo pertinaciori in erroris sui persistere sententia.

COLLEGIVM MONTENSE.

DVos nobis eripuit hic annus, P. Guilielmum Samei, & P. Petrum Carlerium, quorum ille demisso, sed in rebus afflictis constanti animo, febris continenter in ossibus hærente, septimo post ingressum in Societatem anno cōsumptus est: hic autē vicesimo quinto vita decessit. Tres annos Montensem domum, circiter vndecim Vallecense Collegium administrarat, in laboribus acer, gratus suis, alienis acceptus. Omnium enim nō domesticorum modo, sed & civium maximam collegerat morum suauitate gratiam. Magnam animi demissionem præ se tulit, superioribus ad nutum præsto semper fuit: nec eorum solum dicto audiens, sed & operum domesticorū adiutori Novitio eius curam gerenti, quādiu morbi vis afflixit, nec ei in vlla re vnquā repugnauit. In primis verò charitate floruit, studiosissimus integritatis & innocentiae fuit: quamobrem in morbo legēdam epitomen legum nostrarum sibi postulauit dari, vt si forte in ea tanquam in speculo aliquam vitæ suæ maculam adherentem videret, eluere posset, constitueretq; si vita longior esset, operam dare, vt nulla deinceps adhereret. Sed in grauescente morbo Sacramentis omnibus munitus feliciter expirauit, desiderio sui relicto nō solū domesticis, sed et omnibus civibus.

Missus est noster Sacerdos opportunè Saugnefium, quod oppidum tertio milliario abest Montibus Hannoniæ. Ardebat dissensionibus inter populum, Canonicos, & Prætores; hic primariorum
etiam

etiam Canonorum sapius appetitus insidijs, sed ex eorum manibus elapsus, & è periculo mortis euasit. Noster ibi per honestam causam concionum substitit paucos dies, vt sensim præparatis animis, ad concordiam inclinarentur. Moram dissuadebant etiam amicissimi quiq; , ne quod incõmodum Societas incurreret. In sententia nihilominus perseuerauit, & ecce concitati animi frangi paulatim flectique cœperunt, tandemque inferiores à superioribus veniam petiuerunt. Itaque immortales egere Societati gratias, clareque testati nunquam perituram tanti beneficij memoriam.

COLLEGIVM BERGENSE.

TAndem optatus aliquãdo nobis illuxit ille dies, quo summo Magistratus studio, nostro populique gaudio, ex antiquis ædibus in nouum domicilium commigrauimus, iure perpetuo nobis additum. Quamobrem maiori quam adhuc in reliqua exædificatione laboratum industria Magistratusq; studio, simul etiam auctus magno Senatus approbatione Sociorum numerus.

R.P. Prouincialis augustiori sacrificio nouis scholis initium fecit: quæ cum in tres antea, nunc in Ordines quinque distributæ sunt, assignato cuiq; Magistro suo. Templi supellex adhuc tenuis, sed nunc exiguo calici, in quo venerabile Sacramentum asseruare solebamus, Hierotheca magnifane ponderis argentea successit, eleganter elaborata, piorum nobis liberalitate donata.

Dunckereis vrbe Flandriæ maritima, ad hæreticos in carcere frequentes habitæ conciones. Ex his

ægroti duo ad nosocomium translati sunt, quorum alter quidem pertinax & obstinatus efflavit animam: sed interrogatus alter, an ad inferos collegam sequi vellet, sese colligit, postulat exponi sibi summa fidei nostræ capita, quibus expositis fidem professus, grauiusque de peccatis dolens, paulò post felicius & lætius expirat. Adolescens Batauus annus natus octodecim, Anabaptismi tenebras, agnita fidei luce discussit ex animo, sacroque baptismo initiatus est.

COLLEGIUM ATREBATENSE.

FVerat superioribus annis inter Pastorem & Societatem non leuis excitata Duaci controversia de lege, sacra Parochorum festis diebus audiendi, feriisque Patchalibus iisdem cõfite di. In ea Pastor magni nominis ferocius & impotentior fuerat, non sine offensione multorum, quem nolentem culpam agnoscere, septem annos tum Duaci, tum Atrebatum, malo pediculari multisque alijs, & grauisimis morbis Deus afflictum reuocauit ad mentem. Igitur accersito sua sponte nostro Sacerdote veniam petijt, maculasque vitæ totius absterfit, paratus illam notam publicè delere, quin etiam incitato quodam mētis impetu, rem curauit palam è suggestu Duaci gregis olim sui precibus cõmendandam. Ad hæc si cõualesceret ex morbo, cogitabat iter dirigere ad B. Virginem Lauretanam, inde Romã ad Apostolorum limina, seque admodum R.P.N. Generali sistere, vt reliquam vitam in Societate nostra degeret, sed mors vetuit cogitata perficere.

Sed

Sed istud fortè mirabilis: Religiosus ætate pro-
 uectus in multorum munerum functionibus, præ-
 fecturisque versatus, incidit in morbū diurnū
 & grauem, qui mortem præsentens impetrat ab
 Antistite Sacerdotem è nostris, cui confessione to-
 tam vitam aperiat: sed cum esset bene nummatus,
 auctore Sacerdote quidquid æris habebat, libens
 relinquit Antistiti, quod multorum sermone fuit
 ac fama vulgatum. Interim in dies inualescete mor-
 bo, Pater qui dies ipsos quinque ab ægri lectulo
 non discesserat, ab Antistite viatico & vnctionis ex-
 tremæ Sacramento muniendum curauit, animam-
 quæ breui interuallo satis quietus efflauit. Quadra-
 gesima lux ab eius morte nondum erat, cum ecce
 tintinnabulum, quod inter diuina mysteria pulsari
 solitum, & è regione sepulchri positum erat, sona-
 re cœpit, hora ferè post concubiam noctem media
 sub quartam vespertinam, plerumque sub horam
 sextam matutinam, adeoque clarum efficiebat so-
 num, vt ab omnibus quotidie audiretur. Sed cum
 omnes id ab aliquo domestico fieri suspicarentur,
 prouisū est vt omnes aditus templi occluderentur:
 cumque soni consuetudo sese non intermitteret,
 æs illud campanum loco mouetur, obserantur ia-
 nuæ, custodes excubant, auditoque sono, confe-
 stim aduolant, tintinnabulum suo loco repositum
 plectro adhuc sese agitante, conspiciunt. Quid age-
 rent Religiosi? aliterum menssem iam durarat sonus.
 Antistes horum conscius nostrum Sacerdotem vo-
 cat ad sese, rem aperit, quid hoc portendat, inqui-
 rit. Ille vt pro defuncto supplicetur, monet, & quam-
 uis vsitatae preces, essentque pro more iusta perso-

Vu 5 luta,

luta, tamen instaurari triginta sacrificia suadet. Primus Antistes omnibus præt: singuli denique singulis diebus Religiosi ordine subsequuntur, prodigiosus continuatur sonus. Sacerdote religioso trigessimum peragente sacrificium, æs illud campanum suo tempore consuetum efficit sonum, sed vehementiorem, quo repente fractum obmutuit, sonique iam expers est, omnibus in admirationem conuersis. Bene feliciterque animæ cedat.

Sacerdos è Collegio grauissimis ischiadis & podagræ, quam vulgus medicorum vagam appellat, decimum mensem doloribus ardet, dies constituitur inurendis de sententia medicorum duobus stigmatibus, eo ipso, consentiente Rectore, peregrinationem ad S. Leonardum sub eius festum diem vouet exsoluendam, cum primum per valetudinem liceret, vix concepto voto, magnam leuationem morbi percipit, liberaturque omni dolore postridiè. Medicus in ea ratione bene exercitatus exclamat; quod nequicquam arte nostra medicinisque tentamus, id precibus Sancti momento consequuntur. Noster voti reus iter ad Beatum Leonardum pedes conficit, & votum exsoluit, sanusque in solitis functionibus perseverat, affirmatque se quidem interdum, quasdam quasi reliquias mali sentire, sed ab officio non retardari, morbumque minari quidem interdum, sed identidem videri precibus eiusdem Diui reprimi.

Adhuc sex ipsos annos alieno satisque incommodo sacello nobis vtendum fuit, tum quod à nostro domicilio iusto interuallo disiunctum esset, & quotidie non sine religiosa quietis damno, per aliquot
vias,

vias vtrò citroque ad obeunda Societatis ministeria commeandum, tum quod ob loci angustias fructus ad plures manare non posset. Quocirca visum est amicis, vt in aula perampla scholarum publicè nobis primum ædificata, eo vsque nostras exercitatiões obiremus, quoad de templo nobis prouisum esset, cuius fundamenta iacere cogitat Deo propitio Vedastinus Antistes, Societatis nostræ singularis Patronus & parens amantissimus.

COLLEGIUM CAMERACENSE.

A Vtò discipulorum numero, studia demum hoc anno in debitos suos ordines distributa sunt. Duas scholas perelegantes, quarum ineunte vere fundamenta ieceramus, pene ad exitum perduximus, maximaque in nos Antistitis, Gubernatoris, & ordinum Cameracerij studia in spem nos adducunt, fore, vt tres alias non inferiore splendore videamus.

Instituta est Sodalitas B. Virginis ipso festo Purificationis die, & singulari admodum R. P. N. Generalis beneuolentia, primaria Romanæ cognomento Conceptionis adiuncta. Huius beneficij literas approbatas, pro concione frequenti populo recitauit P. Rector, præsentibus & audientibus Illustrissimo Archiepiscopo, Gubernatore, virisque primarijs, multa de Sodalitiorum per vniuersum orbem fructu disputauit, vnde solennis ista publicatio, admirationem simul & amorem in magnatum, populariumque animis excitauit.

Natali B. P. N. die, R. P. Oliuerius solenne de Be-
ata

ata Trinitate sacrum cantavit: inter mediam rem diuinam, habita sacra concio ad primores vrbis de rebus gestis B. Patris. Denique constitutus est templo nouus census, liberalitate quorundam ad fouendum lumen ante Venerabile Sacramentum.

COLLEGIVM BRVXEL.
lense.

DVO Sacerdotes desiderati de nostris, quorum alter P. Ioannes Lononius, qui quam summis & infimis ciuibus gratus fuerit, satis illi testati sūt, cum funus eius frequentes honestarunt. Fuerat olim domesticis laboribus addictus, sed ob quasdam virtutes in Sacerdotij dignitate positus superiorum iudicio ac voluntate. Adeptus hunc honoris gradum, se nunquam extulit, sed prioris cōditionis memor, certos sibi terminos finesque constituit, quibus nunquam excederet. Licet vero perpetuis doloribus fractus, & continenter in eo morbus hæreret, animus tamen in debili corpore magnus & fortis fuit, & ad omnes labores paratus. Alter P. Andreas Schapmannus Anglus, vir modestiæ singularis & tranquillitatis animi, missus ad castra, laboribus militibus impensis animam iubens edidit.

Posuimus noui Collegij ac templi fundamenta; illius quidem primos lapides, P. Rector & veterani duo, quibus magna cum B. P. N. Ignatio necessitudo fuerat. Huius autem Serenissimi Principes Austriaci Albertus, & Isabella, qui rogati Societatem libenter tum hoc honore dignati. Rituum sacrorum & Carimoniarum auctor fuit Mechliniensis Archiepiscopus.

episcopus Belgij Primas, qui expiatio lapide descēdit in fossam, eumque secuti sunt Principes, & oblatum lapidem cui impressa erant Austracæ gentis & eleganter depicta insignia, solenni ritu capientes à Pontifice, terram genu tangentes collocarunt. Nunquam videntur aliàs significationem lætitiæ dedisse maiorem: sed mirum in modum Serenissima Nobilitatemque plebemque recreavit, cum trulla inaurata calcem confundere cœpit, & oblitum lapidem firmare. Nummos in urnam in eo loco positam, coniecerunt paucos quidem, sed præfectum palatij ad Rectorem miserunt, qui nunciaret pro veteri more tantum fuisse coniectos in ædificationem benigne largituros. Porro tâta fuit in lapidem religio populi, indulgentiarum causa, quas Antistes concesserat, ut terram genu contingentes osculandi modum non facerent.

Hæretici duo ad Christiana sacra conuersi. Primum mulier præcipitata iam ætate Calvinianis opinionibus imbuta. Licet autem Matrona Nobilis eam ad nostrum Sacerdotem perduceret, statuerat tamen errores non deponere, nec confiteri peccata, tamen edocta veritatem, agnitisque Stigmatiæ fœdissimis moribus, ad Catholicos perfugit, & nunc Ecclesiæ Sacramenta Catholico ritu frequentat. Vir alter à puero mala disciplina deprauatus, & obfirmatus in hæresi iudicium sententia damnatus est, priusquam tamen ad crucem trahatur, de more præsto sunt nostri, lucem vertiatis aperiunt, fidemque satis edoctus, superiore vitam detestatur, commissaque facinora, & vitam beato fine concludit.

COL.

Hæreticus Lutheranus Sacerdotem nostrum de veris Ecclesiæ notis pro concione ad populum differentem audiuit: cuius oratione permotus statuit non ante redire in patriam, quam reconciliatus Ecclesiæ, & Sacramentorum eius fieret particeps. Itaque luce veritatis illustratus, superiorem vitam confessione aperuit, Eucharistiamque percepit, & Deo primum, deinde concionatori maximas egit gratias. Eiusdem sectæ miles posteaquam plures annos cum concubina familiarius vixisset, perfidiam suam execratus est, & concubinam in legitimam duxit vxorem. Deniq; late patet illud eorū genus, qui in Archiducis exercitu Duce Spinola stipendia faciētes, amplexi sunt Catholicam fidem.

Quia Scholæ propter angustias erant nobis incommodæ, tria millia florenorū laxioribus ædificandis ordines Prouinciæ anno superiore destinarunt: harum quarto Idus Aprilis auctore Deo fundamenta constituta sunt: & nunc creuit ex ædificatio, cuius & altitudinem mirantur omnes & artificium, & commoditatem: faxit Deus vt anno sequenti ad fastigium felicemque exitum perducatur.

Mirum in modum Societatem hic suscipiunt omnes & benevolentia complectuntur, optimeque de nobis hoc anno meriti sunt, sacram præterea supellectilem auxerunt duobus argenteis calicibus, casulis & alijs id genus ornamentis: tum quadam acu picta altaris, & artificiosa tabula, auro argentoque distincta. Postremo reliquæ præstantissimæ, quas Treuiris obtinuimus, magnum facello nostro splendorem afferunt.

ANNVÆ